

R.A.C.H.E.L.
Consulting

www.rachel.it

Aplinka
Visuomenės sveikata
Konsultacijos
Tyrimai
Sprendimai

Visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugų teikimo valdymo modelio parengimas: modelio formato pristatymas ir aptarimas

Doc. dr. Vytenis Kalibatas

SMLPC Sveikatos mokykla, Trakai 2018-06-26

Visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugų teikimo modelio parengimas

Tikslas – parengti teikiamų visuomenės sveikatos stiprinimo (toliau – VSS) paslaugų valdymo modelį

Turinys:

- Teisės aktų analizės išvados
- Kokybinio tyrimo – “fokus grupių” diskusijų išvados
- Kiekybinio tyrimo – anketinės apklausos rezultatų apibendrinimai
- VSS paslaugų teikimo modelio pagrindiniai principai

Teisės aktų analizė: pagrindinės išvados (1)

- VSS paslaugų teikimo valdymas nėra tinkamai ir aiškiai reglamentuotas
- Į VSS paslaugų teikimo valdymą (pagal klasikines valdymo funkcijas) įtrauktos kelių valdymo lygių įstaigos/institucijos: Sveikatos apsaugos ministerija, jai pavaldžios biudžetinės visuomenės sveikatos priežiūros įstaigos, savivaldybės, kurioms suteiktos atskiros (fragmentinės) valdymo funkcijos planuojant, organizuojant ir vadovaujant VSS paslaugas teikiančiai įstaigai –savivaldybės visuomenės sveikatos biurui.
- VSS paslaugos teikėjas atskaitingas ne vienai, o kelioms VSS paslaugų teikimo valdymo funkcijas atliekančioms įstaigoms/institucijoms. Šiuo metu teisės aktais reglamentuojama VSS paslaugų kontrolės funkcija neužtikrina nei grįžtamojo ryšio, nei poveikio priemonių VSS paslaugos teikėjui. VSS paslaugos teikėjas teisinio reguliavimo aspektu iš esmės nėra atskaitingas dėl:
 - (ne)tinkamo planavimo
 - dėl plano (ne)įvykdymo
 - (ne)tinkamo planuotos paslaugos suteikimo

Teisės aktų analizė: pagrindinės išvados (2)

- Teisės aktais reglamentuotas **VSS paslaugų finansavimas iš esmės nesietinas su teikiama paslauga**. Biudžetinis finansavimo modelis finansuoja išteklius (tame tarpe – VSS paslaugai suteikti), o ne veiklos rezultata – t.y. suteiktą konkrečią paslaugą.
- Teisės aktuose nėra taip pat **nėra tinkamai reglamentuotos** nei pačios VSS paslaugos sąvokos, nei nustatytos finansuojamos jų apimtys, todėl tai sudaro prielaidas:
 - VSS paslaugų teikėjui pagal savo supratimą ir kompetencijas planuoti ir teikti VSS paslaugas
 - VSS paslaugų teikimo valdymo funkcijas atliekančioms įstaigoms/institucijoms iš VSS paslaugų teikėjo reikalauti bet kokiomis apimtimis teikti VSS paslaugas ar vykdyti kitas su VSS paslaugų teikimu susijusias funkcijas

Teisės aktų analizė: pagrindinės išvados (3)

- Nėra patvirtintų ir visiems VSS paslaugų teikėjams privalomų VSS paslaugų teikimo aprašų arba reikalavimų VSS paslaugos teikimo ištekliams, VSS paslaugos teikimo veiklai ir VSS paslaugos rezultatui bei poveikiui.
- Sveikatos mokymų ir ligų prevencijos centras yra parengęs eilę VSS paslaugų planavimo, teikimo ir vertinimo rekomendacijų, tačiau jos **nėra privalomos** VSS paslaugų teikėjams. Tai sudaro prielaidas skirtingai VSS paslaugų teikimo praktikai skirtingose savivaldybėse.

Nacionalinio lygmens

„fokus grupių“ diskusijų apibendrinimai: pagrindinės valdymo problemos (1)

- Nepakankamas visuomenės sveikatos priežiūros teisinis reguliavimas: nėra aiškios VSS paslaugų nomenklatūros, paslaugų teikimo aprašų ir standartų, paslaugų kokybės vertinimo
- Dubliuojasi kai kurios VSS paslaugų teikimo valdymo funkcijos tarp institucijų nacionaliniame lygmenyje
- Esama visuomenės sveikatos priežiūros koncepcija leidžia teikti visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugas žmonių grupei, kai tuo tarpu paslaugos gavėjui – t.y. individui reikia konkrečios sveikatos stiprinimo paslaugos būtent jam/jai
- Nėra sisteminio bendradarbiavimo, kooperavimo ir grįžtamojo ryšio tarp visų VSS paslaugų teikimo valdymo funkcijas vykdančių įstaigų/institucijų ir VSS paslaugų teikėjų; taip pat nėra tinkamo visuomenės sveikatos sektoriaus bendradarbiavimo su asmens sveikatos priežiūros sektoriumi, kaip ir sveikatos priežiūros sektoriaus su kitais (švietimo, socialiniu) sektoriais

Nacionalinio lygmens

„fokus grupių“ diskusijų apibendrinimai: pagrindinės valdymo problemos (2)

- VSS paslaugų teikėjai - savivaldybių visuomenės sveikatos biurai - **paslaugas vykdo fragmentiškai ir chaotiškai**: pagal savo supratimą, neužtikrina šių paslaugų tęstinumo ir sistemiškumo; kita vertus – jiems **skiriami finansiniai ir žmogiškieji ištekliai labai menki**, o **atlyginimai nemotyvuoja darbuotojų**
- **Nėra VSS paslaugų teikėjų kontrolės ir atskaitomybės**: nevertinama, ar VSS paslaugos planuojamos pagal savivaldybės problemas; nevertinami VSS paslaugų gavėjai - tikslinės grupės; nežinoma, kokios yra naudojamos VSS paslaugų teikimo metodikos; neanalizuojamas skirto valstybės finansavimo efektyvumas. **Matomos tik taikomos priemonės ir jų kiekybinė išraiška** (renginių ir dalyvių skaičius), tačiau **nevertinama nei VSS paslauga (ar jos procesas), nei jos poveikis individui ar visuomenei**

Savivaldybių lygmens

„fokus grupių“ diskusijų apibendrinimai: pagrindinės valdymo problemos (1)

- Šiuo metu **valstybė** (t.y. SAM ir jai pavaldžios biudžetinės visuomenės sveikatos priežiūros įstaigos, atliekančios VSS paslaugų tekimo valdymo funkcijas), skirdama savivaldybėms biudžetinį finansavimą valstybės perduotoms VSS stiprinimo funkcijoms vykdyti, **nevykdo šių paslaugų „užsakovo“ funkcijos. Gaunamos valstybės biudžeto lėšos, už kurias „kažką“ reikia atlikti** – tačiau nėra aiškumo, detalumo ir apibrėžtumo, ką ir kaip už šias lėšas privalo atlikti VSS paslaugų teikėjai (savivaldybių visuomenės sveikatos biurai).
- **Bet kuri iš VSS paslaugų teikimo valdymo funkcijas vykdančių įstaigų/institucijų** – SAM, jai pavaldžios biudžetinės visuomenės sveikatos priežiūros įstaigos, savivaldybė ir jai pavaldūs skyriai/padaliniai bei darbuotojai – gali būti (ir faktiškai yra) **VSS paslaugos ar su jomis susijusių funkcijų užsakovas**. Savivaldybės visuomenės sveikatos biurai gauna iš šių įstaigų/institucijų pavedimus VSS paslaugoms ir/ar funkcijoms atlikti, nurodant, kad jie už tai gauna valstybės biudžeto lėšas

Savivaldybių lygmens

„fokus grupių“ diskusijų apibendrinimai: pagrindinės valdymo problemos (2)

- Kai kurių savivaldybių visuomenės sveikatos biurų **darbuotojų kvalifikacija nėra tinkama** bei **jaučiamas kompetentingų darbuotojų trūkumas** – tai iš esmės sąlygota finansavimo trūkumo ir su tuo susijusiais žemais visuomenės sveikatos biurų darbuotojų atlyginimais
- VSS paslaugų teikėjai dažnai susiduria su paslaugos gavėjo – t.y. **individo, motyvacijos ar suinteresuotumo stoka gauti VSS paslaugą**. Pripažįstama, kad nemaža dalis savivaldybės gyventojų iš viso nežino apie teikiamas VSS paslaugas, o visuomenės sveikatos priežiūros specialistas nėra svarbus ir „vertinamas“ visuomenėje. Tačiau pačių VSS paslaugos teikėjų nuomone, tai neturėtų būti vertinama kaip jų darbo „trūkumas“

„Fokus grupių“ diskusijų apibendrinimai: valdymo tobulinimo kryptys

- Būtinai **paprastesnis ir aiškesnis VSS paslaugų teikimo, finansuojamo valstybės biudžeto lėšomis, valdymo modelis**, siekiant teikti paslaugų gavėjų poreikius atitinkančias kokybiškesnes VSS paslaugas ir užtikrinant šių paslaugų naudą visuomenei
- Būtinai VSS paslaugų finansavimo mechanizmas, pagal kurį **savivaldybės galėtų pasirinkti konkrečias jos gyventojams reikalingas VSS paslaugas**.
- Būtinai **detalūs VSS paslaugų aprašai, VSS paslaugų teikimo ir kontrolės sąlygų** reglamentavimai

Kiekybinis tyrimas

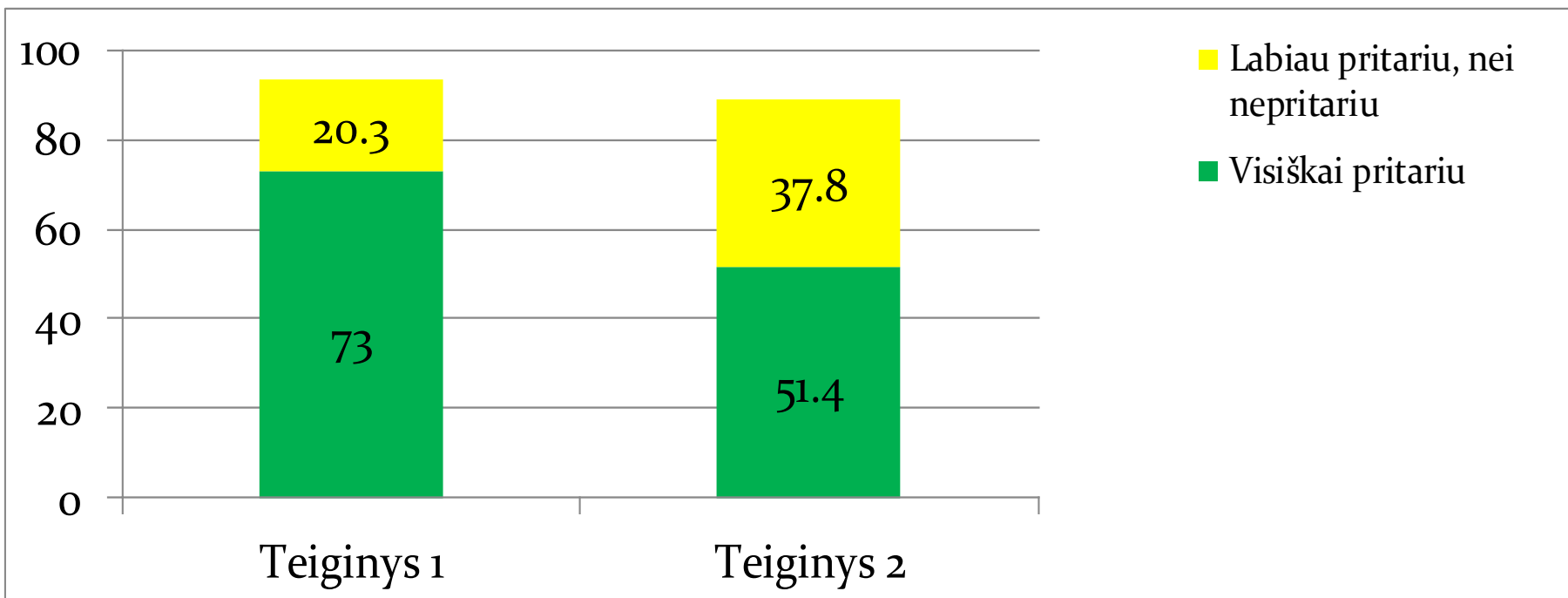
- Parengta VSS paslaugų valdymo modelio sukūrimo tikslinė anketa, atsižvelgiant į :
 - “fokus grupių” diskusijų išvadas ir apibendrinimus
 - Europos Komisijos Sveikatos ir maisto saugos direktorato dokumentą *“Criteria to select best practices in health promotion and chronic disease prevention and management in Europe”*
 - Europos ligų prevencijos ir kontrolės centro (ECDC) dokumentą “Technical report. Evidence-based methodologies for public health”.

- Anketą sudarė 25 klausimai:
 - socialiniai-demografiniai duomenys;
 - nuomonei apie **esamą** VSS paslaugų valdymo struktūrą ir rezultatyvumą;
 - nuomonei apie **priimtina (galimą)** VSS paslaugų valdymo modelio formatąKlausimai sudaryti pritarimo ar nepritarimo konkrečiam teiginiui principu naudojant Likert'o skalę (visiškai pritariu/labiau pritariu nei nepritariu/labiau nepritariu, nei pritariu/visiškai nepritariu)

Kiekybinio tyrimo rezultatai (1)

- Kiekybinis tyrimas buvo vykdytas 12-oje savivaldybių (Akmenės rajono, Alytaus rajono, Druskininkų, Ignalinos rajono, Kaišiadorių rajono, Kauno miesto, Kėdainių rajono, Kelmės rajono, Marijampolės miesto, Palangos miesto, Plungės rajono, Vilniaus miesto)
- Apklausos anketos išdalintos savivaldybių visuomenės sveikatos biurų vadovams/darbuotojams ir savivaldybių gydytojams
- Tyrime dalyvavo 74 respondentai iš visų 12 savivaldybių, iš kurių 72 (97,3%) nurodė turintys patirties dirbant su Visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugų teikimu (planuojant, organizuojant šių paslaugų teikimą ar tiesiogiai teikiant šias paslaugas):
 - Iki 1 metų – 10 (13,9%)
 - 2-5 metų – 39 (54,2 %)
 - 6-10 metų -14 (19,4 %)
 - 11 ir daugiau metų – 9(12,5 %)

Kiekybinio tyrimo rezultatai (2)

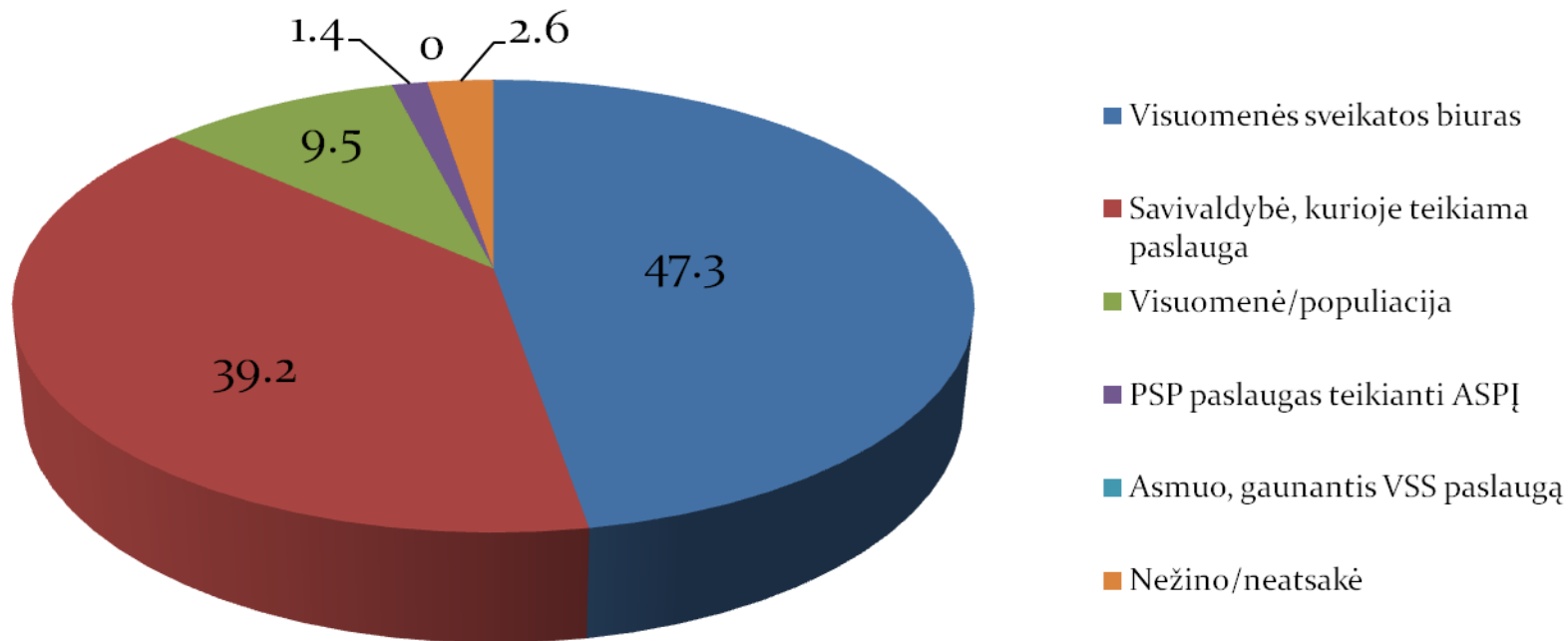

Teiginys 1: Esama VSS paslaugų valdymo struktūra yra optimali ir tinkama užtikrinti kokybiškas VSS paslaugas

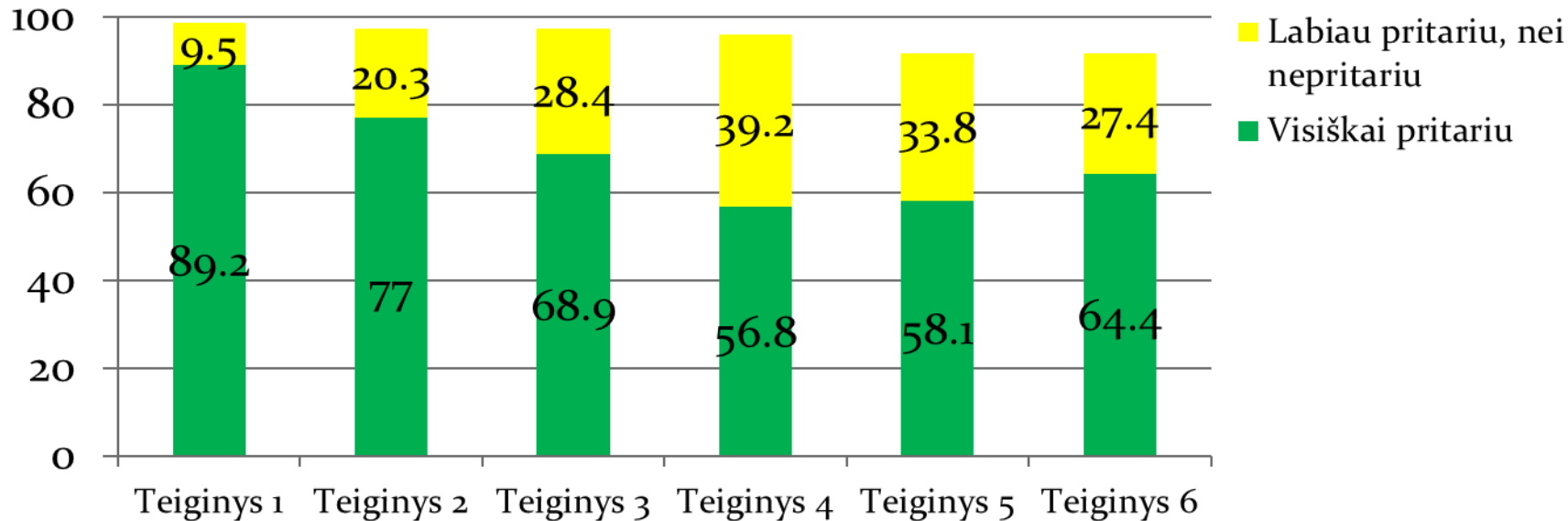
Teiginys 2: Šiuo metu VSS paslaugos teikiamos efektyviai ir rezultatyviai

Kiekybinio tyrimo rezultatai (3)

**Kas turėtų būti labiausiai suinteresuotas
tinkamai suteikta VSS paslauga?**

Siekiant, kad VSS paslaugų valdymas užtikrintų tinkamą VSS paslaugos suteikimą, reikia

Teiginys 1: Planuojant paslaugos teikimą, būtina išsiaiškinti **poreikį** šiai **paslaugai** ir jos naudą

Teiginys 2: Konkrečiai ir tiksliai **apibrėžti paslaugą**

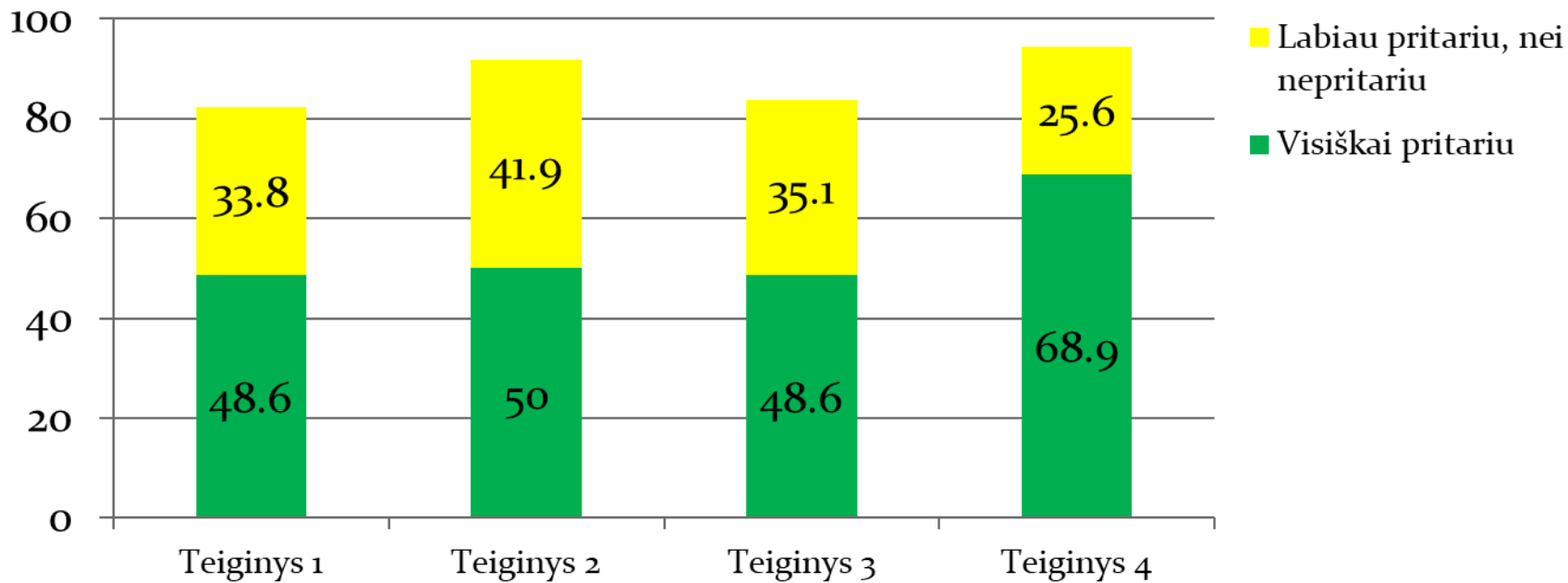
Teiginys 3: Nustatyti **aiškius reikalavimus paslaugos teikimui** (struktūros, personalo, išteklių)

Teiginys 4: Nustatyti **kokybės kriterijus** paslaugai

Teiginys 5: Nustatyti **paslaugos** teikimo **vertinimo ir kontrolės mechanizmus**

Teiginys 6: Nustatyti konkrečią **paslaugos kainą**

Planuojant konkrečios VSS paslaugos poreikį, į kokius kriterijus (rodiklius) reiktų atsižvelgti? (1)

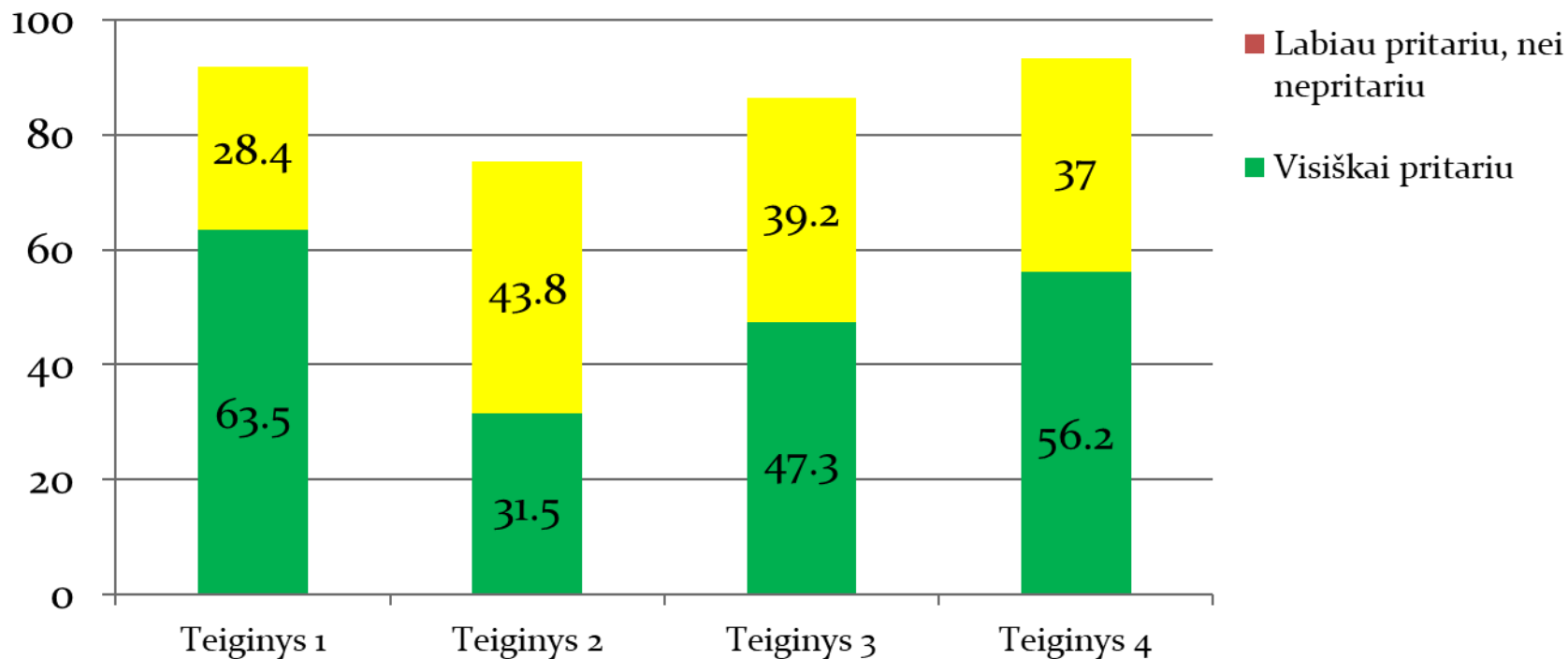
Teiginys 1: Gyventojų (asmenu) skaičių aptarnaujamoje teritorijoje

Teiginys 2: Demografinę aptarnaujamos populiacijos situaciją (struktūrą pagal amžių, lytį, VBGT, etc.)

Teiginys 3: Socialinę aptarnaujamos populiacijos situaciją (struktūra pagal išsilavinimą, užimtumą, šeimos padėtį, etc.)

Teiginys 4: Bendras sveikatos problemas populiacijoje (sergamumo, mirtingumo, etc. rodiklius)

Planuojant konkrečios VSS paslaugos poreikį, į kokius kriterijus (rodiklius) reiktų atsižvelgti? (2)

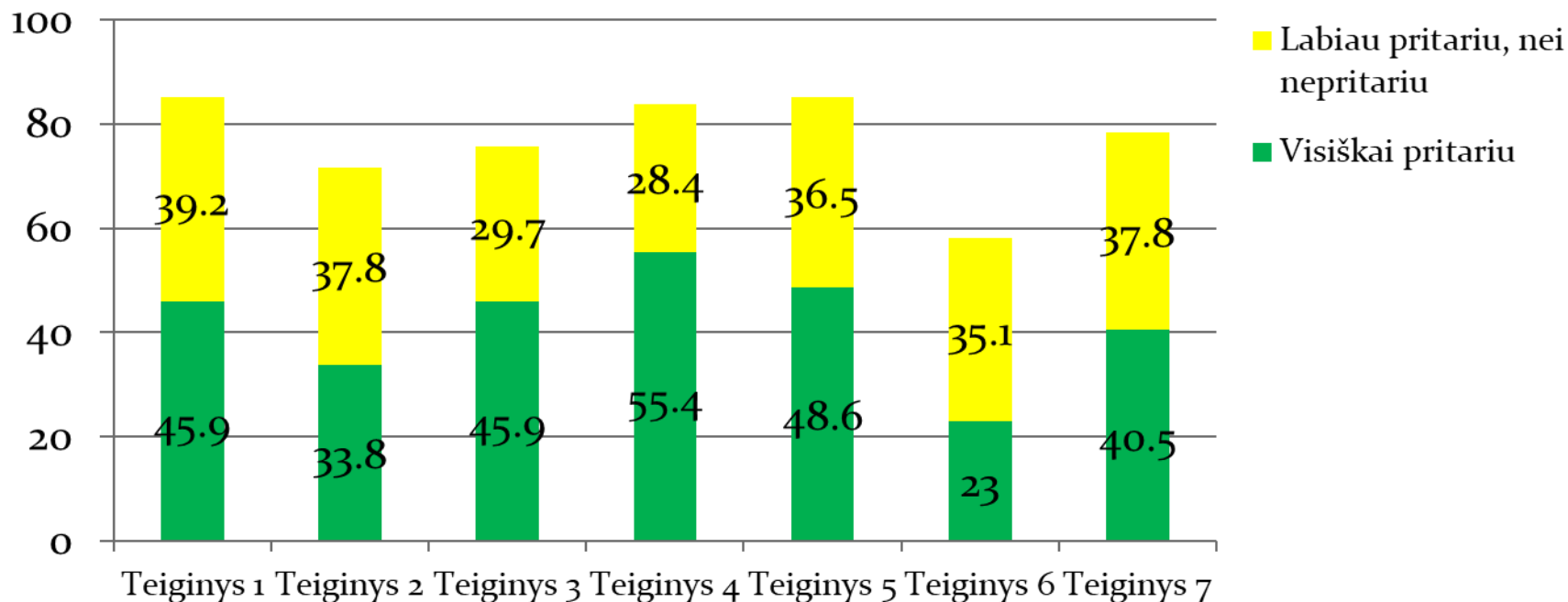
Teiginys 1: *Specifines sveikatos problemas* aptarnaujamoje *populiacijoje* (sergamumo ir ligotumo *konkrečiomis* ligomis bei mirtingumo rodikliai)

Teiginys 2: Pacientų, siunčiamų VSS paslaugai iš PASPI, skaičių

Teiginys 3: *Asmenų, pageidaujančių gauti konkrečią VSS paslaugą, skaičių*

Teiginys 4: *Asmenų (individu), turinčių konkrečių sveikatos problemų, kurias galėtų padėti spręsti konkreti VSS paslauga, skaičių*

Kokius kriterijus (rodiklius) reiktų vertinti, siekiant nustatyti, ar VSS paslauga yra paklausi

Teiginys 1: Užsiregistravusių paslaugai (pareiškusių norą) asmenų skaičių

Teiginys 2: Paslaugos teikimo pradžioje esanti asmenų (dalyvių) skaičių

Teiginys 3: Paslaugos pabaigoje esanti asmenų (dalyvių) skaičių

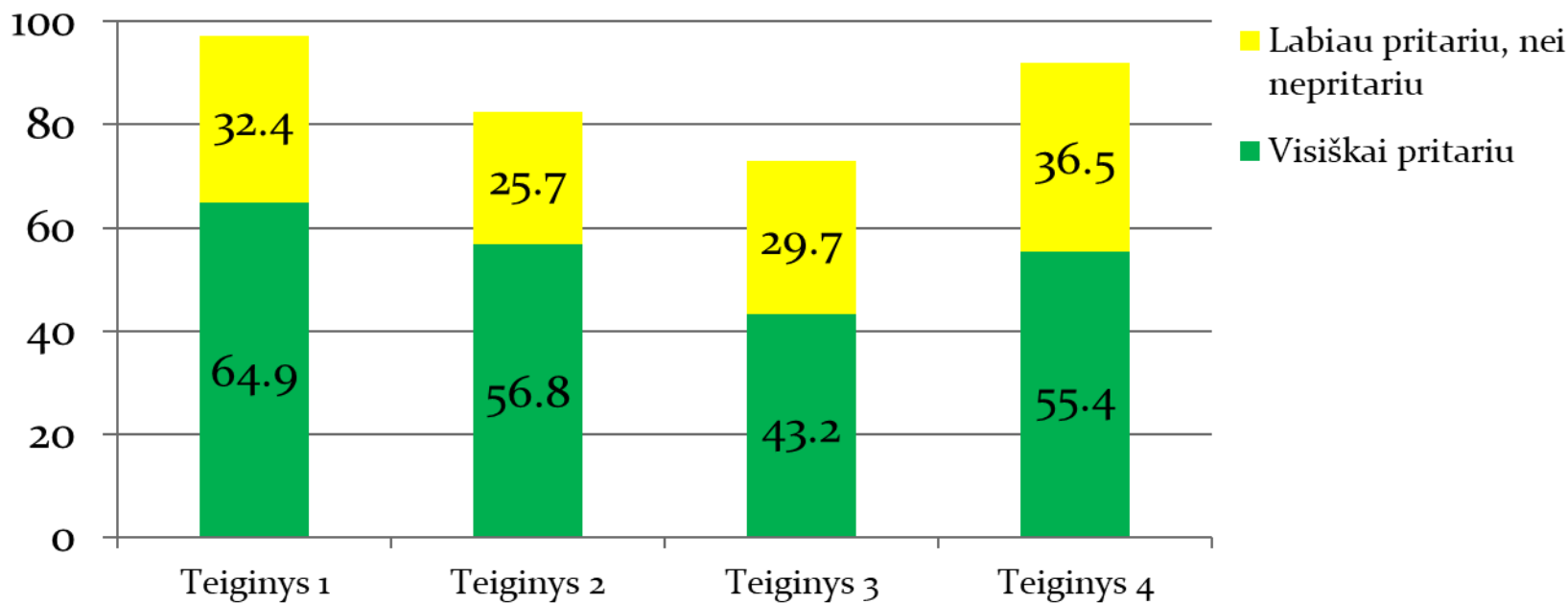
Teiginys 4: Paslaugos pradžioje ir pabaigoje esančių asmenų (dalyvių) santykį

Teiginys 5: Teigiamai įvertinusių suteiktą paslaugą asmenų (dalyvių) procentinę dalį

Teiginys 6: Skundų ar išreikštų nepasitenkinimo atvejų suteikta VSS paslauga skaičių

Teiginys 7: Suteiktos VSS paslaugos atitikimą suplanuotai (atsižvelgiant į laiko, veiklos, dalyvių skaičių)

Kokius kriterijus (rodiklius) reiktų vertinti, sprendžiant apie VSS paslaugos atitikimą įrodymais grįsta praktika?

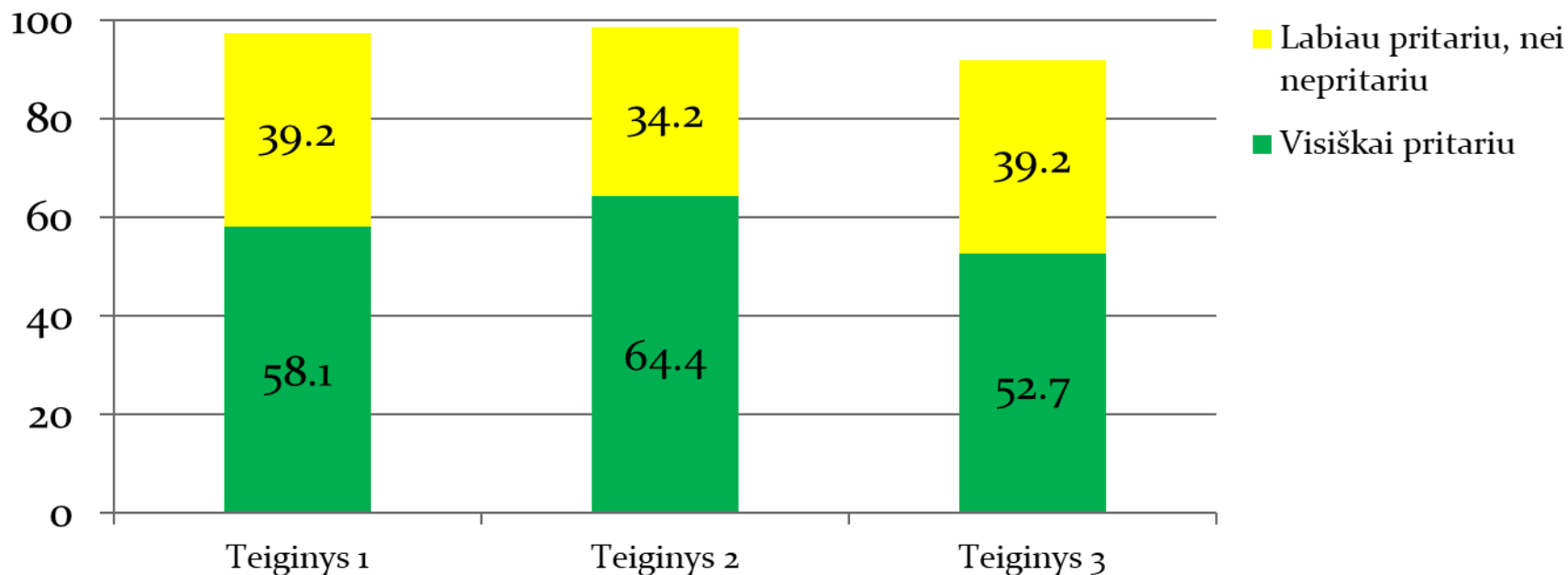
Teiginys 1: VSS paslaugos metodika yra aprašyta naudojantis moksline literatūra

Teiginys 2: VSS metodika yra patvirtinta sveikatos apsaugos ministro įsakymu

Teiginys 3: VSS paslaugos metodika yra pateikta ir/ar patvirtinta SMLPC specialistų

Teiginys 4: VSS paslaugos metodika yra pagrįsta ankstesne praktine patirtimi

Kokius kriterijus (rodiklius) reiktų vertinti, sprendžiant apie VSS paslaugos procesą?

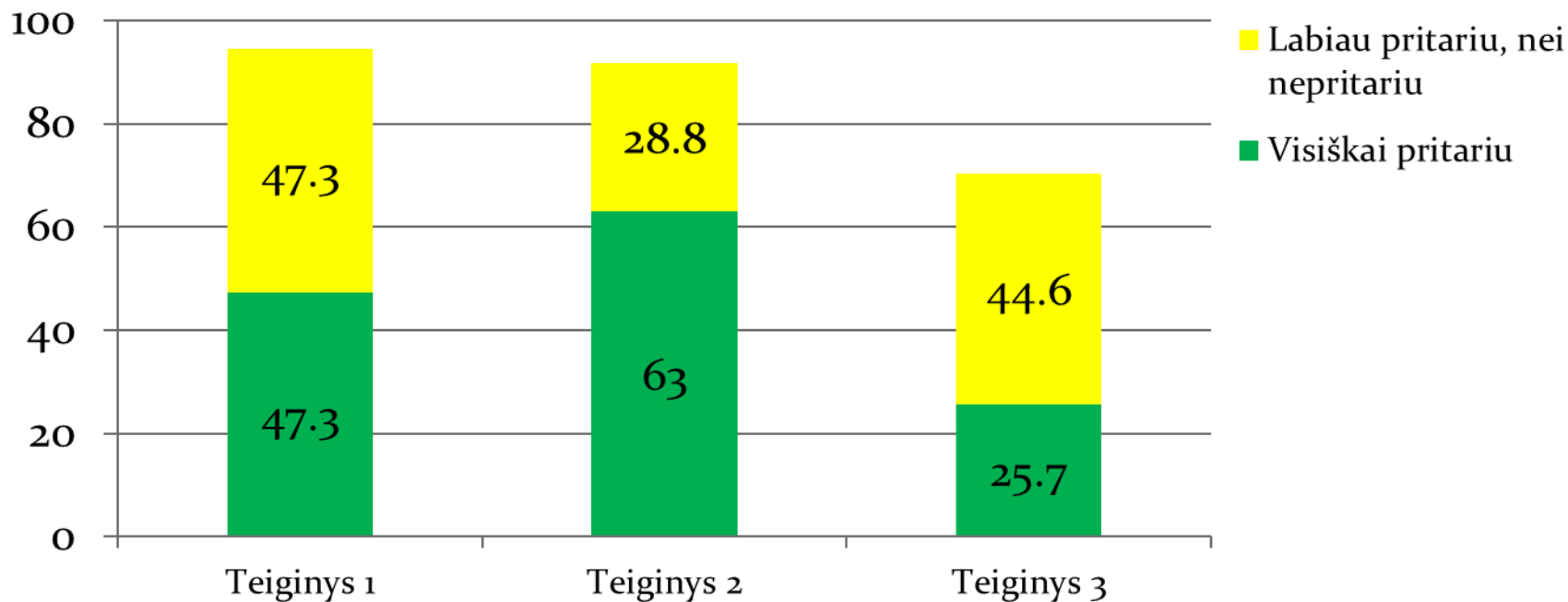

Teiginys 1: VSS paslauga vertinama pagal **prioritetų** principą – ar **paslaugai skiriami finansiniai ištekliai bus panaudoti tai visuomenės daliai, kuriai šios paslaugos labiausiai reikia**

Teiginys 2: VSS paslauga vertinama pagal atitikimo **poreikiams** principą – ar **veikla paslaugos teikimo metu atitinka nustatytus poreikius paslaugai**

Teiginys 3: VSS paslauga vertinama pagal **racionalumo** principą – ar **paslauga orientuota į procesą, tikslus, laiką, ir ar jai skiriami adekvatūs ištekliai**

Kokius kriterijus (rodiklius) reiktų vertinti, sprendžiant apie VSS paslaugos poveikį?

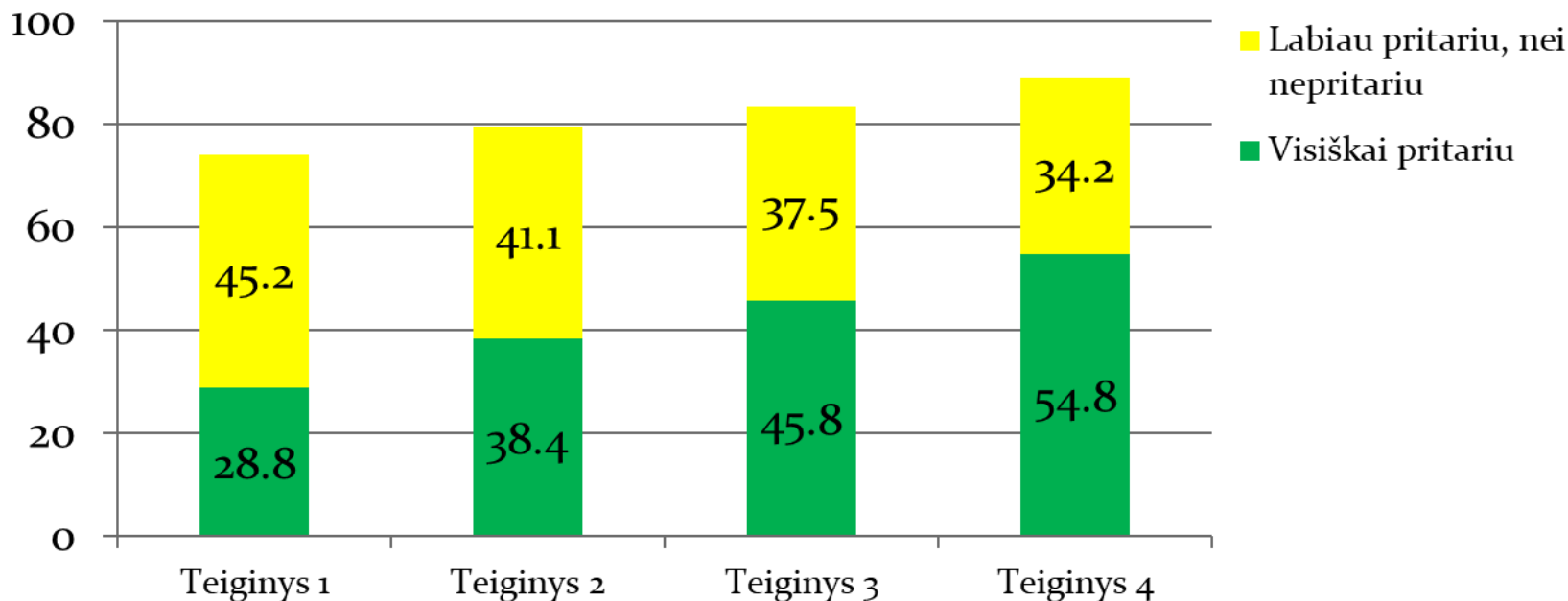

Teiginys 1: VSS paslauga vertinama pagal sveikatos raštingumą (jo pokyčius)

Teiginys 2: VSS paslauga vertinama pagal klinikinius rezultatus (pakitusius objektyviai išmatuojamus sveikatos rodiklius po VSS paslaugos gavimo)

Teiginys 3: VSS paslauga vertinama pagal ekonominius rodiklius (išlaidas VSS paslaugai suteikti ar išlaidų efektyvumą priklausomai nuo klinikinių rezultatų)

Kokius kriterijus (rodiklius) reiktų vertinti, sprendžiant apie VSS paslaugos rezultatus?

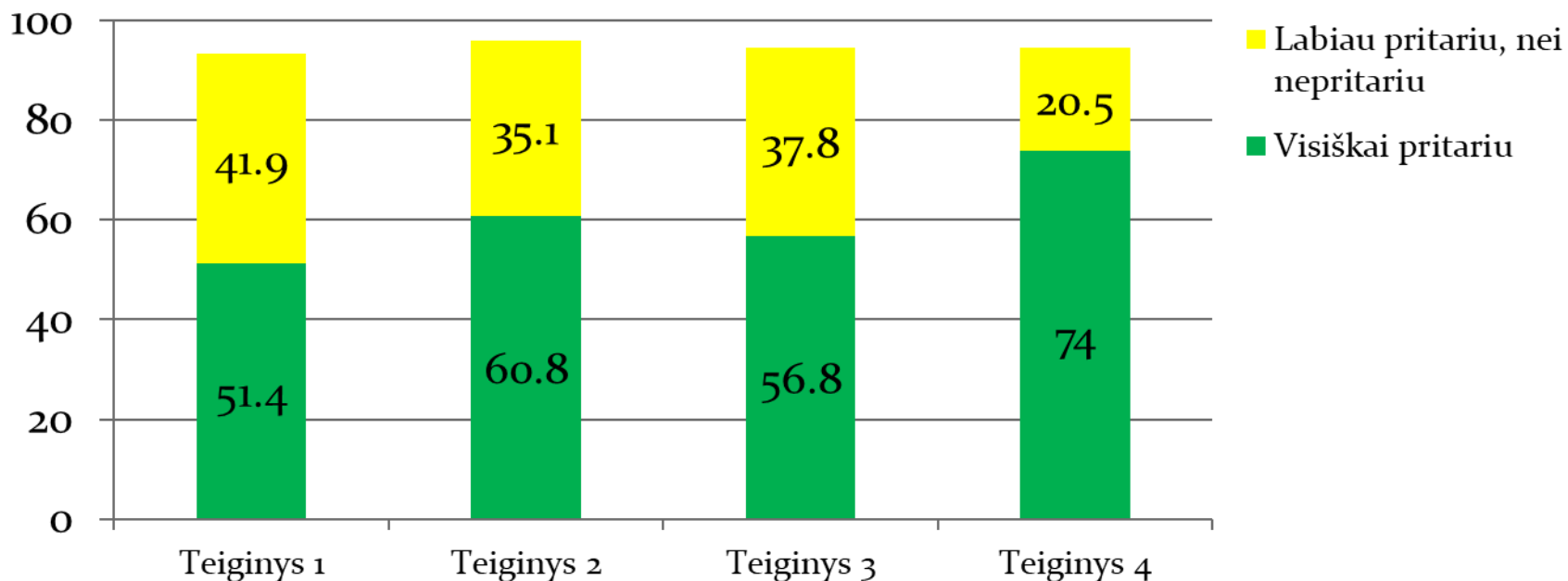
Teiginys 1: Bendrų sveikatos problemų pokyčius aptarnaujamoje populiacijoje (bendri sergamumo, mirtingumo, etc. rodiklių pokyčiai)

Teiginys 2: Specifinių problemų pokyčius aptarnaujamoje populiacijoje (sergamumo, ligotumo ir mirtingumo nuo konkrečių ligų rodiklių pokyčiai)

Teiginys 3: Bendrų sveikatos problemų pokyčius tikslinėje grupėje

Teiginys 4: Specifinių sveikatos problemų pokyčius tikslinėje grupėje

Pagal kokius aspektus galėtų būti aprašyta VSS paslauga? (1)

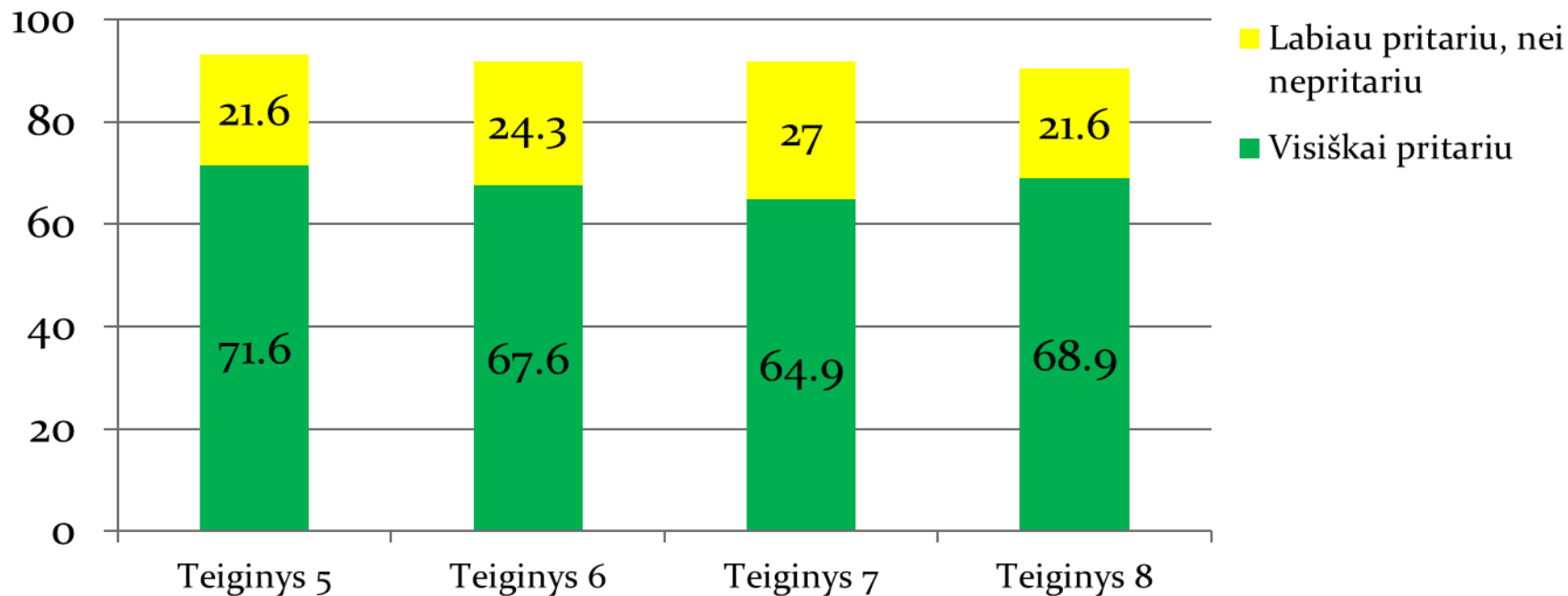
Teiginys 1: Reikalavimai paslaugos teikėjui – įstaigai (infrastruktūra, specialistai, etc.)

Teiginys 2: Reikalavimai paslaugos teikėjui – specialistui (išsilavinimas, kompetencija, etc.)

Teiginys 3: VSS paslaugos poreikio įvertinimas pagal objektyvius kriterijus

Teiginys 4: VSS paslaugos tikslinės grupės nustatymas

Pagal kokius aspektus galėtų būti aprašyta VSS paslauga? (2)

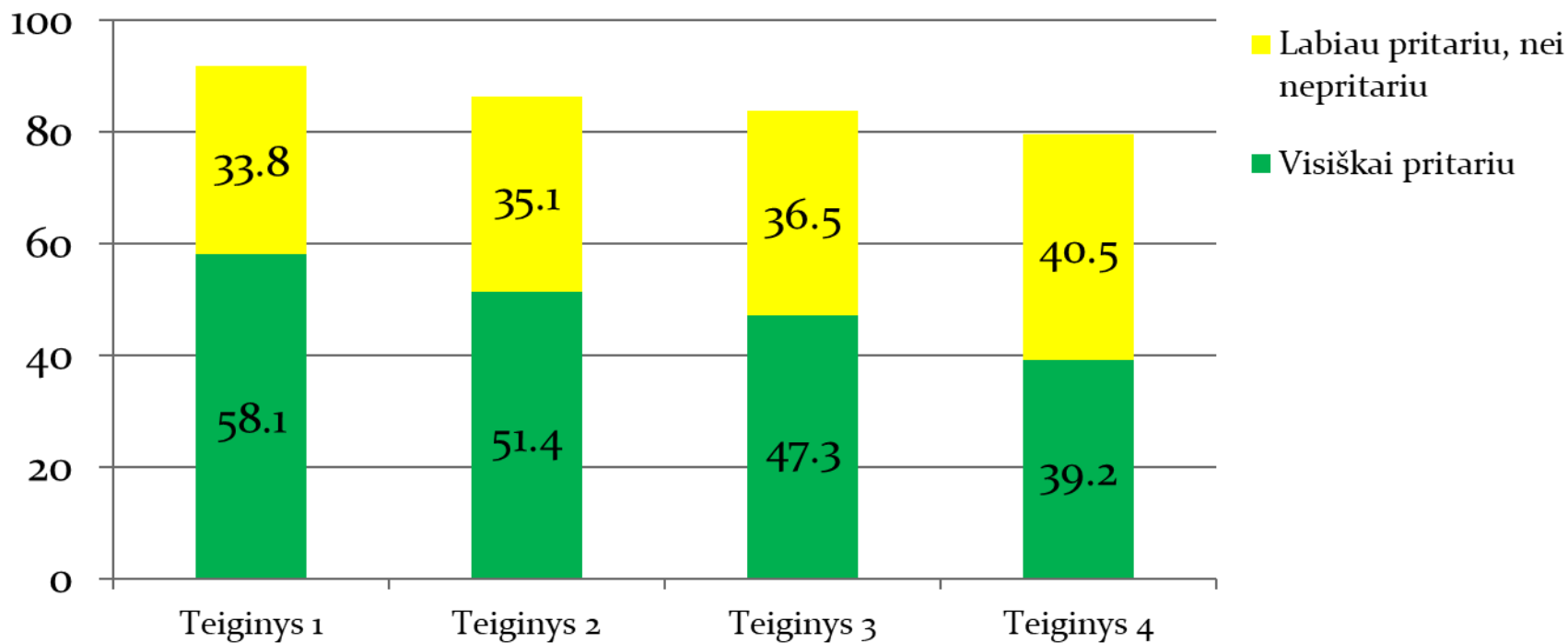
Teiginys 5: Suformuluoti VSS paslaugos tikslai tikslinei grupei

Teiginys 6: Aprašyta konkreti VSS paslaugos teikimo metodika

Teiginys 7: Nustatyti VSS paslaugos vertinimo kriterijai (procesui, poveikiui, rezultatams)

Teiginys 8: Nustatyti VSS paslaugos teikimo kaštai (išlaidos)

Kokie galėtų būti VSS paslaugos kokybės (standarto) parametrai? (1)

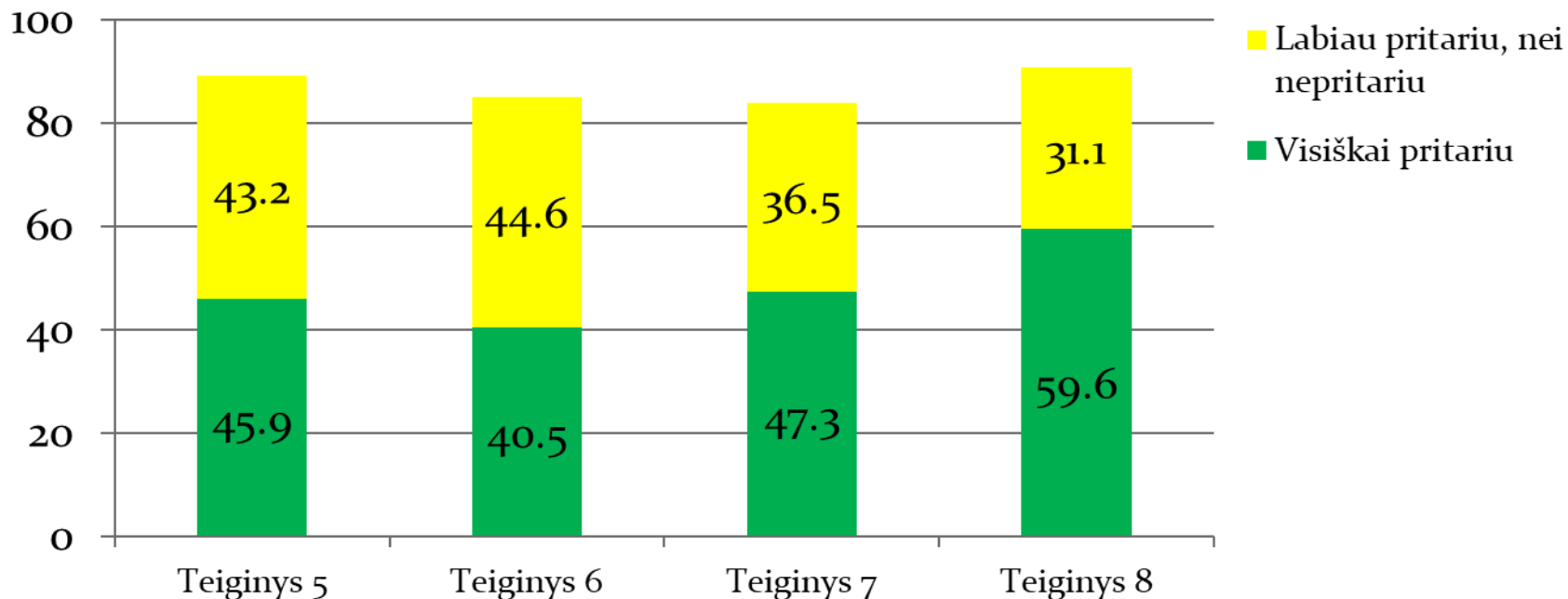
Teiginys 1: Konkretus vykdomos veiklos (teikiant paslaugą) aprašymas

Teiginys 2: Specialistų, vykdančių veiklą, funkcijų ir atsakomybės aprašymas

Teiginys 3: Priemonių, reikalingų vykdyti veiklą, aprašymas ir reikalavimai joms

Teiginys 4: Vykdomos veiklos trukmės nustatymas

Kokie galėtų būti VSS paslaugos kokybės (standarto) parametrai? (2)

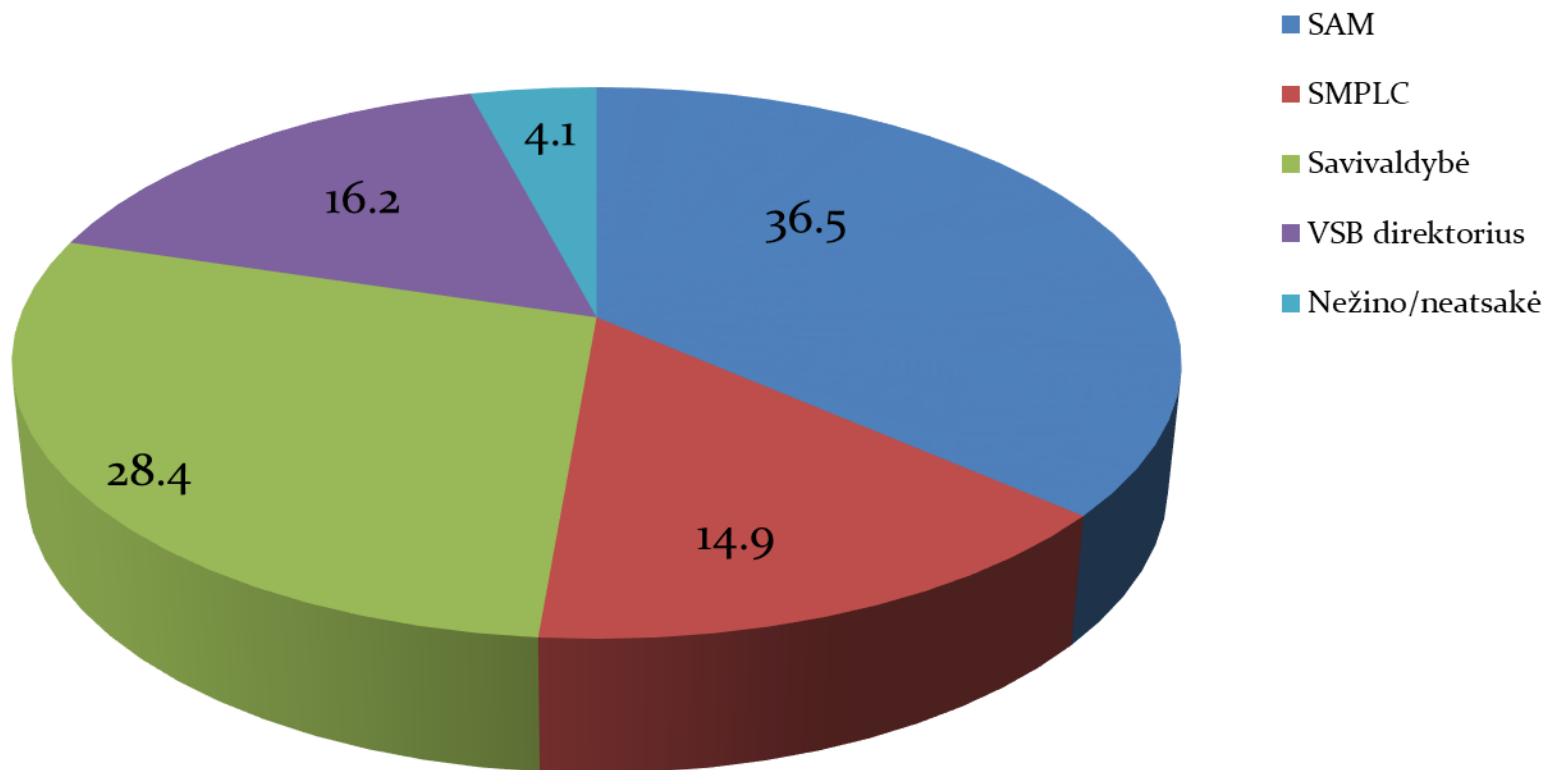
Teiginys 5: Vykdamos veiklos metu galimos rizikos (paslaugos gavėjui, teikėjui, procesui, poveikiui, rezultatams) įvertinimas

Teiginys 6: Vykdamos veiklos galimos rizikos valdymo planavimas

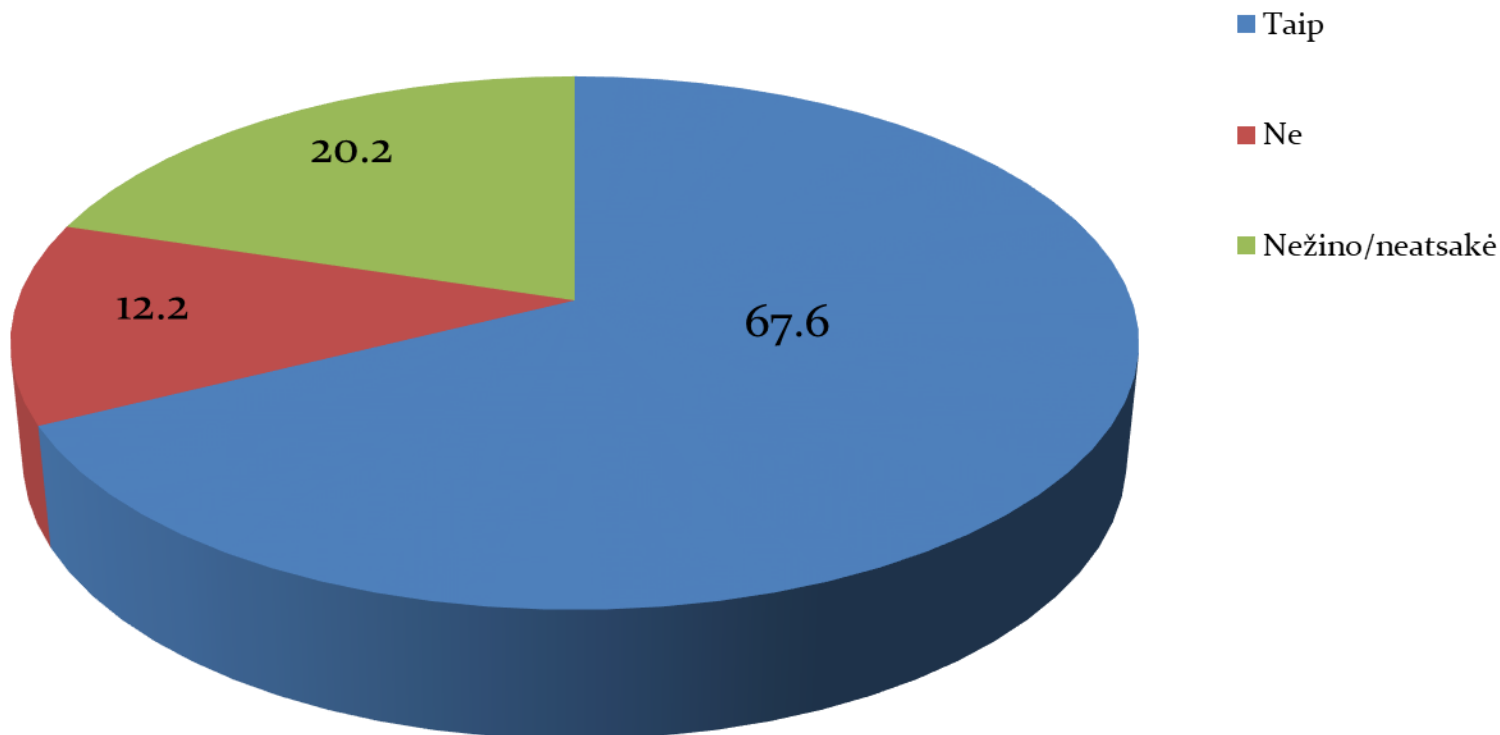
Teiginys 7: Vykdamos veiklos vertinimo (kontrolės) metodikos aprašymas

Teiginys 8: Grįžtamojo ryšio atliekant veiklos kontrolę nustatymas

Kas turėtų vertinti ir kontroliuoti teikiamą VSS paslaugą?

Ar, Jūsų nuomone, būtų tikslinga apskaičiuoti ir nustatyti kiekvienos VSS paslaugos teikimo kainą?

VSS paslaugų teikimo valdymo modelio formatas valstybės deleguotai funkcijai atlikti: pagrindiniai aspektai

VSS paslaugų teikimo valdymo modelio formatas valstybės deleguotai funkcijai atlikti: pagrindiniai aspektai (1)

- „Paslaugos“ (o ne „funkcijos“) sąvokos įteisinimas ir pripažinimas teikiant VSS paslaugas
- Sveikatos priežiūros paslaugos – įstaigos ir paslaugų užsakovų susitarimu grindžiamas įstaigos veiklos rezultatas. Paslaugų užsakovais gali būti Sveikatos sistemos įstatyme nustatyti LNSS veiklos užsakovai, kiti juridiniai ir fiziniai asmenys Pacientas – asmuo, kuris naudojasi įstaigų teikiamomis paslaugomis, nesvarbu, ar jis sveikas, ar ligonis.
- Nemokamos paslaugos – paslaugos, apmokamos iš valstybės ar savivaldybių biudžetų ar privalomojo sveikatos draudimo fondo, ar savivaldybių sveikatos fondų lėšų. Šias paslaugas įstaigoms užsako ir už jas apmoka LNSS veiklos užsakovai.
(Lietuvos Respublikos sveikatos priežiūros įstaigų įstatymas)

VSS paslaugų teikimo valdymo modelio formatas valstybės deleguotai funkcijai atlikti: pagrindiniai aspektai (2)

- **Valstybės deleguotos funkcijos** teikiant VSS paslaugas „išgryninimas“ - t.y. atskyrimas nuo kitų (galimų) funkcijų/paslaugų
- **Valstybės „užsakymo“ formavimas** - nustatant, kokių VSS paslaugų teikimas yra finansuojamas valstybės biudžeto lėšomis ir koks turėtų būti šių paslaugų teikimo „rezultatas“
- **VSS paslaugų** (valstybės deleguotai funkcijai atlikti) teikimo **valdymo koordinavimas** nacionaliniu lygiu – **vienos** „valstybės įgaliotos institucijos“ nustatymas ir funkcijų delegavimas

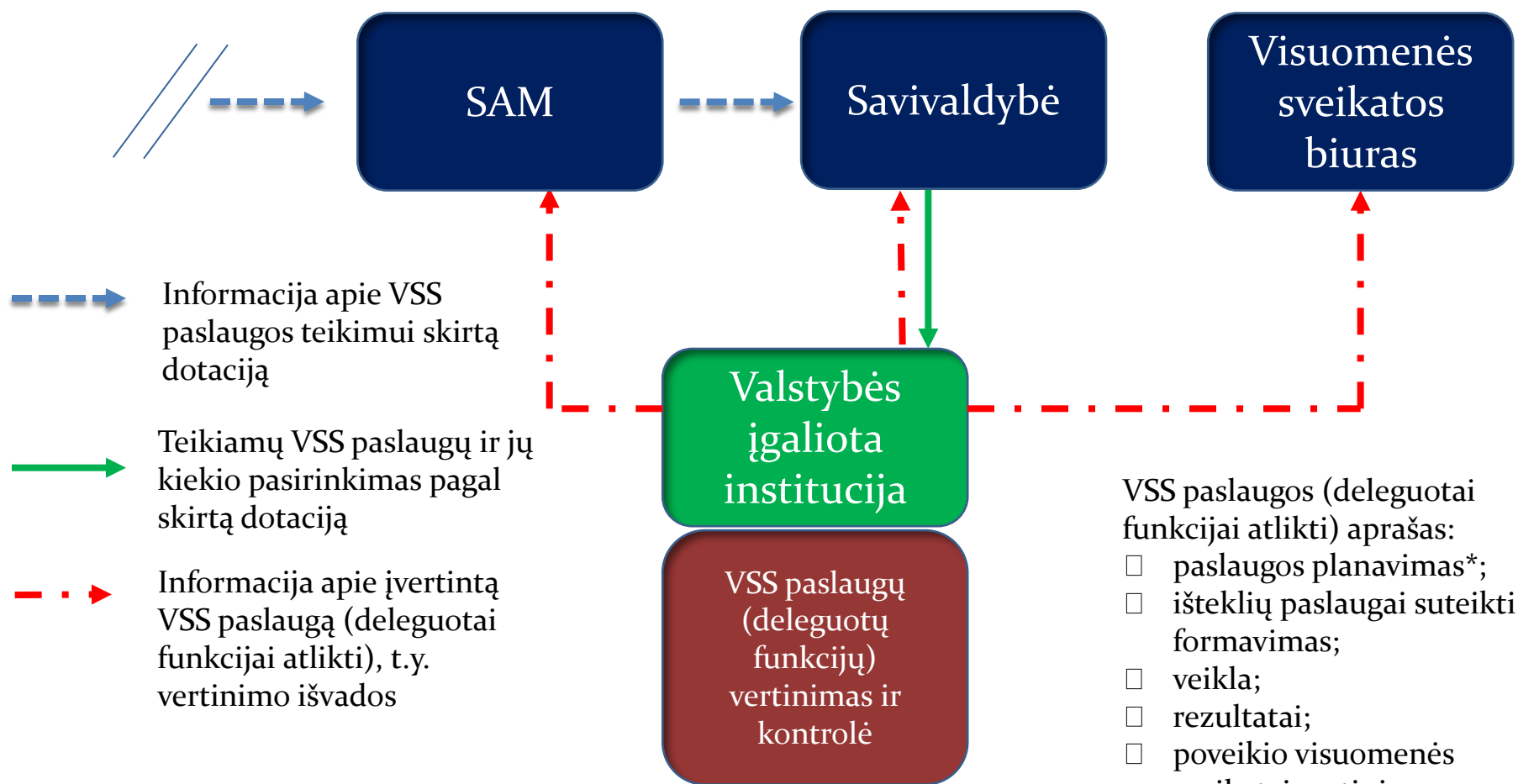
VSS paslaugų teikimo valdymo modelio formatas valstybės deleguotai funkcijai atlikti: pagrindiniai aspektai (3)

- Iš esmės nekinta Sveikatos apsaugos ministro 2013 m. spalio 11 d. įsakymas Nr. V-932 „Dėl specialios tikslinės dotacijos, skirtos valstybinėms (valstybės perduotoms savivaldybėms) visuomenės sveikatos priežiūros funkcijoms vykdyti, poreikio apskaičiavimo metodikos patvirtinimo“ (galiojanti redakcija nuo 2018-01-01) tačiau **siūloma atskirti „visuomenės sveikatos stiprinimo“** ir „stebėsenos“ funkcijoms **skiriamas lėšas** (sąsajos su Sveikatos apsaugos ministro 2007 m. lapkričio 15 d. įsakymu Nr. V-918 „Dėl savivaldybės visuomenės sveikatos biure privalomų pareigybių sąrašo ir joms keliamų kvalifikacinių reikalavimų aprašų patvirtinimo“ (galiojanti redakcija nuo 2018-05-01))
- Sveikatos apsaugos ministro 2014 m. lapkričio 10 d. įsakyme Nr. V-1154 „Dėl valstybės biudžeto specialios tikslinės dotacijos, skiriamos savivaldybių biudžetams sveikatos apsaugos ministerijos kuruojamoms valstybinėms (valstybės perduotoms savivaldybėms) visuomenės sveikatos priežiūros funkcijoms vykdyti, planavimo, paskirstymo, naudojimo ir atsiskaitymo už ją tvarkos aprašo patvirtinimo“ (galiojanti redakcija nuo 2018-01-26) **detalizuojama finansuojamų VSS paslaugų tvarka**

VSS paslaugų teikimo valdymo modelio formatas valstybės deleguotai funkcijai atlikti: pagrindiniai aspektai (4)

- **Teisės aktų „paketas“** modelio įgyvendinimui:
 - „Dėl valstybinės (valstybės perduotos savivaldybėms) visuomenės sveikatos stiprinimo funkcijos įgyvendinimo“ patvirtinimas
 - VSS paslaugų aprašų (pagal „**ištekliai-veikla-rezultatai**“ struktūrą) patvirtinimas;
 - VSS paslaugų nomenklatūros ir paslaugų kainų patvirtinimas;
 - VSS paslaugų vertinimo ir kontrolės aprašo patvirtinimas
 - ...

VSS paslaugų teikimo valdymo modelio schema

*-priklusomai nuo „valstybės užsakymo“

Paslaugos ekonominės veiklos schema

Valstybės užsakymas (deleguotai funkcijai atlikti)

Finansavimas

Ištekliai

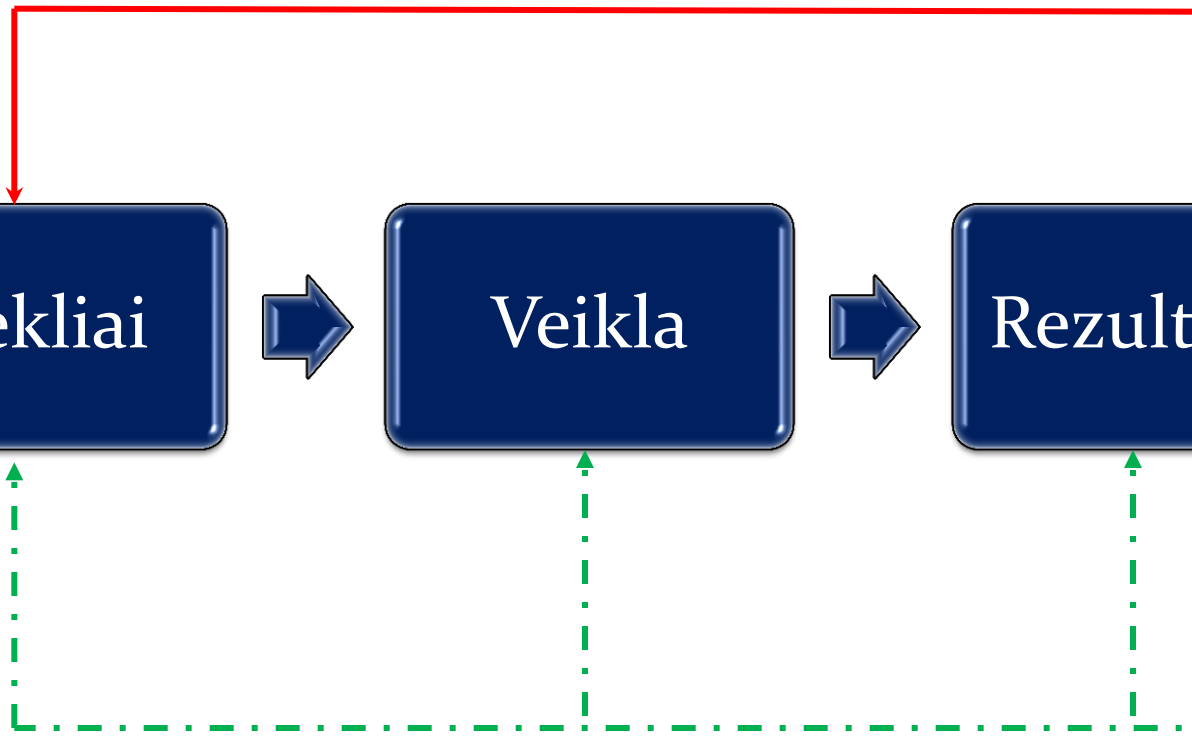
Veikla

Rezultatas

Kontrolė

Valstybės užsakymo (deleguotai funkcijai atlikti)
vertinimas ir kontrolė

“Valstybės užsakymas“ VSS paslaugai (deleguotai funkcijai) atlikti (1)

1. SAM paskirsto lėšas VSS paslaugoms suteikti (deleguotoms funkcijoms atlikti) pagal nustatytą tvarką, o savivaldybė su savivaldybės visuomenės sveikatos biuru „pasirenka“ VSS paslaugas (pagal patvirtintą šių paslaugų nomenklatūrą ir kainas*) – t.y. nusprendžia, kokias ir kiek konkrečių paslaugų suteiks už gautus valstybės biudžeto pinigus. Savivaldybės kartu su VSB planuoja paslaugų teikimą priklausomai nuo savivaldybės sveikatos rodiklių (ryšys su stebėsenos rodikliais).

Valstybės įgaliota institucija įvertina planuojamas VSS paslaugas (tikslingumą priklausomai nuo savivaldybės visuomenės sveikatos problemų, poreikius bei išteklius šiai paslaugai), vykdo VSS paslaugų teikimo (veiklos) kontrolę, analizuoja ir vertina ataskaitas (rezultatus ir poveikį visuomenės sveikatai) bei teikia vertinimo išvadas (SAM, savivaldybei ir visuomenės sveikatos biurui)

*-jeigu Sveikatos apsaugos ministerija nėra patvirtinusi „reikiamos“ savivaldybei VSS paslaugos, jos teikimo aprašo ir kainos, savivaldybė teikia VSS paslaugos aprašą (pagal schemą: ištekliai-veikla-rezultatas) ir jos kainą (pagal patvirtintą kainų nustatymo metodiką) valstybės įgaliotai institucijai

VSS paslaugų nomenklatūros pavyzdys

Poveikio sritis	Paslaugos, skirtos sveikesnės gyvensenos įgūdžių formavimo žmogui				Paslaugos, skirtos kurti sveikatos stiprinimui palankią aplinką visuomenei	
	Informavimo apie sveikatą paslaugos	Konsultavimo sveikatos stiprinimo klausimais paslaugos	Sveikatos mokymo paslaugos	Sveikos gyvensenos įgūdžių formavimo paslaugos	Visuomenės sveikatos stiprinimo aplinkos formavimo paslaugos	Visuomenės sveikatos stiprinimo veiklos organizavimo paslaugos
1. Sveika mityba ir nutukimo prevencija	1.1. Informavimo apie sveiką mitybą paslauga	1.2. Konsultavimo sveikos mitybos klausimais paslauga	1.3. Mokymo sveikos mitybos klausimais paslauga	1.4. Sveikos mitybos įgūdžių formavimo paslauga	1.5. Sveiką mitybą ir nutukimo prevenciją skatinančios aplinkos planavimo, įgyvendinimo ir vertinimo paslauga	1.6. Sveiką mitybą skatinančios veiklos organizavimas

“Valstybės užsakymas“ VSS paslaugai (deleguotai funkcijai) atlikti (2)

2. SAM patvirtina „valstybės programą(-as)“ ir jų „rėmuose“ teikiamų VSS paslaugų teikimo aprašą, jų vertinimo kriterijus (analogas: Sveikatos apsaugos ministerijos 2014 m. rugsėjo 22 d. įsakymas Nr. V-799 „Dėl širdies ir kraujagyslių ligų ir cukrinio diabeto rizikos grupių asmenų sveikatos stiprinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (TAR, 2014-13608; nauja redakcija nuo 2017-01-01 (TAR, 2016-12872) ir kainą (asmeniui/grupei) bei deleguoja atlikti šią funkciją (pagal apskaičiuotą dotaciją) savivaldybei.

Valstybės įgaliota institucija įvertina savivaldybės VSB išteklius šiai paslaugai, vykdo VSS paslaugų teikimo (veiklos) kontrolę, analizuoja ir vertina ataskaitas (rezultatus ir poveikį visuomenės sveikatai) bei teikia vertinimo išvadas (SAM, savivaldybei ir visuomenės sveikatos biurui)

“Valstybės užsakymas“ VSS paslaugai (deleguotai funkcijai) atlikti (3)

3. Derinys: (1) ir (2)

Visais atvejais būtini:

- VSS paslaugų nomenklatūra
- kiekvienos VSS paslaugos kaina
- VSS paslaugos teikimo (pagal schemą: ištekliai-veikla-rezultatas) aprašai

VSS paslaugos teikimo rinkai tvarka priklausomai nuo savivaldybės skaitlingumo ir demografinės situacijos: pagrindiniai principai (1)

- VSS paslauga teikiama asmeniui (asmenų grupei), todėl VSS paslaugos teikimo apraše turi būti nurodytas „paslaugos gavėjų skaičius“ (pvz.: 10, 15 ar ... asmenų), o kiekvienos „VSS paslaugos“ kaina nustatoma nurodytam paslaugos gavėjų skaičiui

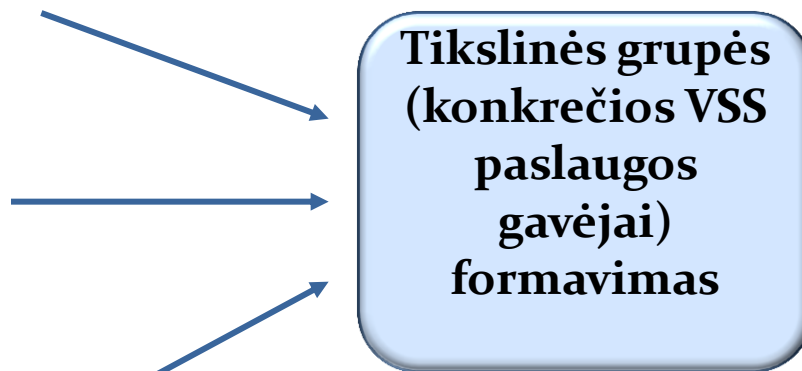
Esant tikslingumui ir poreikiui, **didesnėje savivaldybėje atliekama daugiau (tų pačių) VSS paslaugų, todėl „valstybės užsakymas“ (deleguotai funkcijai atlikti) gali skirtis nuo mažesnės savivaldybės:**

paslaugos dažnis (kartais) × paslaugos kaina = skiriamų lėšų suma

VSS paslaugos teikimo rinkai tvarka priklausomai nuo savivaldybės skaitlingumo ir demografinės situacijos: pagrindiniai principai (2)

VSS paslaugos teikimo planavimo etapas

Savivaldybės lygmuo

Priklausomai nuo savivaldybės gyventojų demografinės situacijos (taip pat socialinių ypatumų bei sveikatos būklės rodiklių), bus vertinamas konkrečios VSS paslaugos tikslingumas, todėl **skirtinge savivaldybėse** (pagal šiuos rodiklius) gali būti teikiamos **skirtingos VSS paslaugos**

Paklausių VSS paslaugų atrankos metodai: pagrindiniai principai

- VSS paslauga teikiama asmeniui (asmenų grupei), todėl **ar VSS paslauga** yra „**paklausi**“ **sprendžiama pagal paslaugos gavėjų elgseną** (t.y. paslaugos vartojimą). VSS paslaugų „paklausumas“ įprastinai vertinamas šiais aspektais:
 - konkrečios paslaugos gavėjų skaičius (per nustatytą laikotarpį);
 - paslaugos gavėjų skaičiaus VSS paslaugos pradžioje ir pabaigoje santykis (t.y. procentinė dalis „baigusių programą“ pacientų, kuriems buvo suteiktos visos planuotos VSS paslaugos)
 - vertinama VSS paslaugos gavėjų nuomonė apie jiems suteiktas paslaugas ir jų reikalingumą
- Sprendžiant apie naują(-as) VSS paslaugas ir jų poreikį bei paklausumą, įprastai vertinama tiek specialistų, tiek ir visuomenės nuomonė apie tai, ar paslauga bus paklausi

*Paklausi paslauga – lengvai parduodama (rinkoje) paslauga, nes daugelis **nori** ir **gali** ją pirkti. Socialinio modelio sveikatos sistemose (kai už paslaugą jos vartojimo momentu tiesiogiai mokėti ją gaunančiam nereikia), ar paslauga yra paklausi, paprasčiausiai vertinama pagal suteiktų paslaugų skaičių (per nustatytą laiką) ir laukimo eiles šiai paslaugai gauti (nustatyto laiko pabaigoje).*

Teiktinų VSS paslaugų technologinės intervencijos vertinimo būdai ir sąlygos, kada šių vertinimo būdų taikymas yra būtinas (1)

- Lietuvos Respublikos Sveikatos sistemos įstatymas:
 - 20 str. 1 d. „Sveikatos priežiūros specialistai turi teisę pasirinkti **sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka aprobuotas** ligų profilaktikos, diagnostikos ir gydymo **priemonės**...“
 - 54 str. 2 d. „Sveikatos priežiūros technologijų vertinimas **apima** sveikatos priežiūros technologijų **saugumo, veiksmingumo, klinikinio ir ekonominio efektyvumo** bei **socialinio, teisinio ir etinio poveikio įvertinimą**.“
- Sveikatos apsaugos ministro 2016 m. sausio 8 d. įsakymas Nr. V-24 „Dėl sveikatos priežiūros technologijų vertinimo prioritetų nustatymo ir vertinimo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“:
 - Nustato **visuomenės sveikatos technologijų vertinimo subjektą** (Higienos institutas)
 - Sveikatos priežiūros technologijų vertinimo prioritetų nustatymo ir vertinimo organizavimo tvarkos aprašo 3 priedas nustato visuomenės sveikatos priežiūros technologijų vertinimo prioritetų nustatymo kriterijus

Teiktinų VSS paslaugų technologinės intervencijos vertinimo būdai ir sąlygos, kada šių vertinimo būdų taikymas yra būtinas (2)

- Projekto „Visuomenės sveikatos priežiūros kokybės gerinimas, diegiant visuomenės sveikatos technologijų vertinimo sistemą ir nepageidaujamų įvykių registravimo sistemą“ veiklos „Visuomenės sveikatos technologijų vertinimo poreikio analizė“ ataskaitoje nurodytas vienintelis VST vertinimo būdas – t.y. **ekspertinis** vertinimas
- Tikslinga (pradžioje) atlikti VSS paslaugų technologinės intervencijos vertinimą šioms VSS paslaugoms:
 - pagal valstybės deleguotą funkciją finansuojamoms SAM patvirtintoms „**valstybės programoms**“ (analogas: Sveikatos apsaugos ministerijos 2014 m. rugsėjo 22 d. įsakymas Nr. V-799 „Dėl širdies ir kraujagyslių ligų ir cukrinio diabeto rizikos grupių asmenų sveikatos stiprinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (TAR, 2014-13608; nauja redakcija nuo 2017-01-01 (TAR, 2016-12872)));
 - pagal eiliškumą – labiausiai paplitusioms VSS paslaugoms Lietuvoje, kurias teikia savivaldybių visuomenės sveikatos biurai
 - antrame šio projekto etape aprašomoms 4-ioms VSS paslaugoms pagal geros praktikos pavyzdžius (principas: aprobuota reiškia įvertinta);

Teiktinų VSS paslaugų kaštų skaičiavimo ir vertinimo metodai: pagrindiniai principai (1)

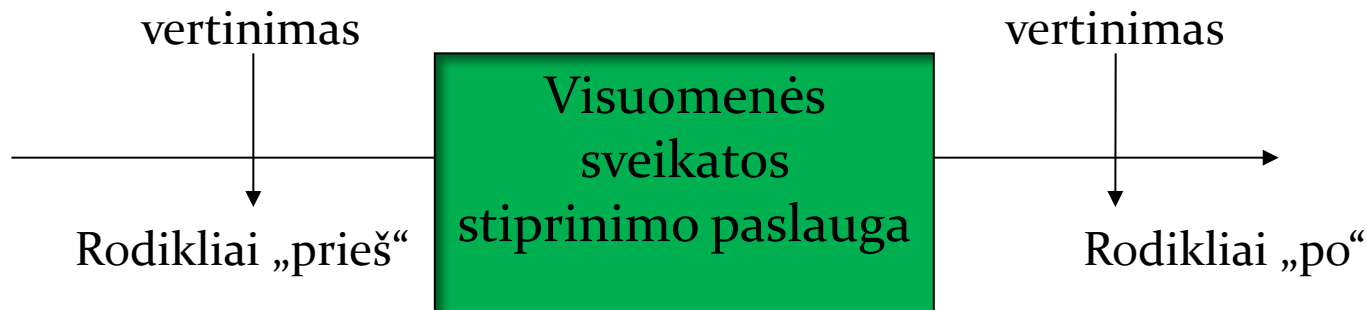
- Sveikatos priežiūros paslaugų kaštų skaičiavimo ir vertinimo metodai klasifikuojami į 2 pagrindines grupes:
 - krypties („iš viršaus-žemyn“/“iš apačios-į viršų“)
 - detalumo (bendrosios sąnaudos/“mikro“ - sąnaudos)

		Naudojamų išteklių identifikavimas	
		Tikslumas	
		-	+
Istaigos/ skyriaus/ padalinio sąnaudų nustatymas	Tikslumas	-	+
		-	+
		-	+
		-	+

Teiktinų VSS paslaugų kaštų skaičiavimo ir vertinimo metodai: pagrindiniai principai (2)

- VSS paslaugų kainų nustatymui siūloma pagrindu imti Sveikatos apsaugos ministro 2007 m. liepos 10 d. įsakymą Nr. V-567 „Dėl visuomenės sveikatos priežiūros mokamų paslaugų kainų apskaičiavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin. 2007, Nr. 78-3164; nauja redakcija nuo 2018-02-15 (TAR, 2018-02277)).

VSS paslaugos poveikio visuomenės sveikatai pagal tikslines grupes vertinimo metodai: pagrindiniai principai (2)

□ Taikoma „rezultatų“ vertinimo metodika:

- „Rezultatų“ ir „Efekto“ kriterijų pokyčiams įvertinti
- Tie patys rodikliai (pvz.: vidutinė būsimo gyvenimo trukmė (metais), fiziškai aktyvių gyventojų dalis (proc.), gerai ir labai gerai savo sveikatą vertinančių gyventojų dalis (proc.), sergamumas ir mirtingumas (1000 gyventojų), ir pan.) vertinami „prieš“ intervenciją ir „po“ intervencijos

N.B. „Rezultatų“ kriterijų pokyčiai nurodo naudą, kurią gauna tikslinė grupė

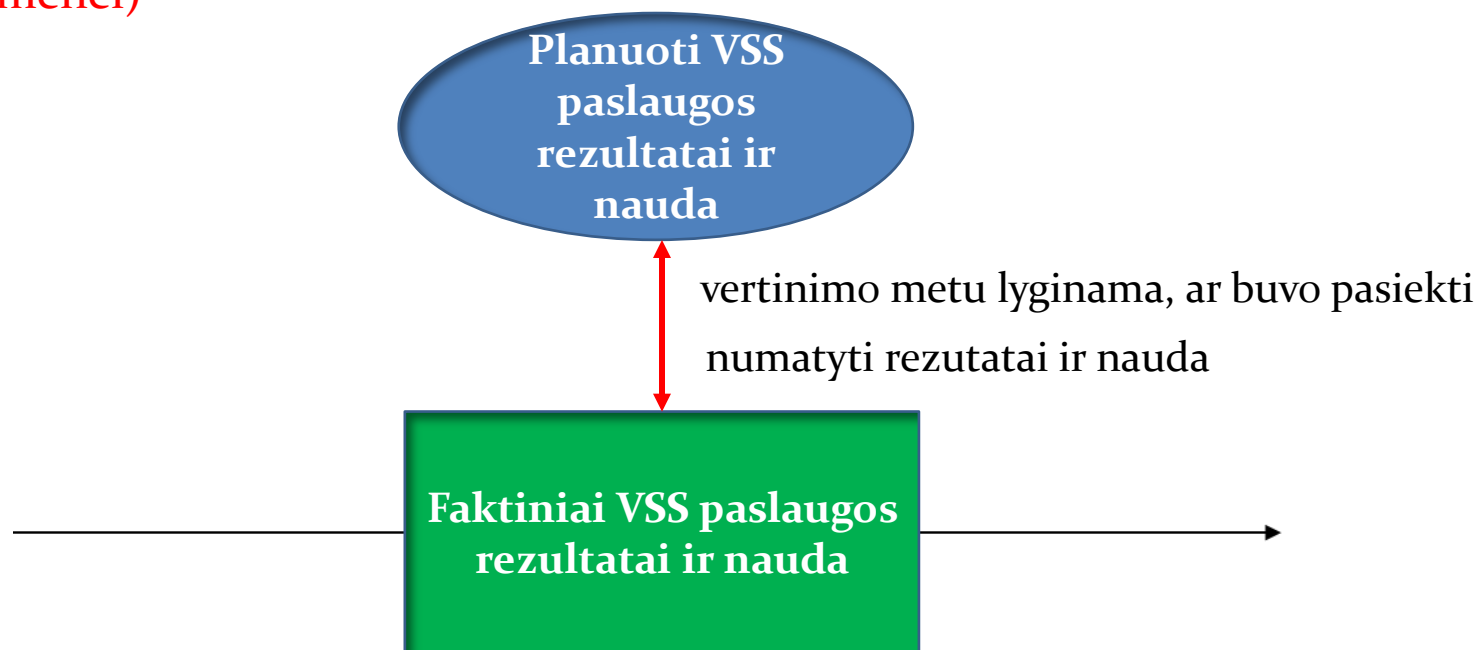
„Efekto“ kriterijų pokyčiai nurodo naudą, kurią gauna ne tik programos tikslinė grupė, bet ir visa bendruomenė (pvz.: savivaldybės gyventojai)

VSS paslaugos poveikio visuomenės sveikatai pagal tikslines grupes vertinimo metodai, jų įteisinimas valstybės ir savivaldybių lygmenyje

- VSS paslaugos pagal deleguotą funkciją (t.y. finansuojamoms valstybės biudžeto lėšomis), poveikio visuomenės sveikatai vertinimą atlieka valstybės įgaliota institucija

Metodai rezultatų kokybei ir naudos vienareikšmiškumo vertinimui: pagrindiniai principai

- PICO metodas (Population, Intervention, Comparator, Outcome)
- Rezultatų kokybės ir naudos vienareikšmiškumo vertinimas yra galimas tik tuomet, kai VSS paslaugos apraše **yra nurodyti** numatomi **rezultatai** ir **nauda** (tikslinei grupei ir visuomenei)

Reikalavimai VSS paslaugos teikimo infrastruktūrai ir žmogiškųjų išteklių kompetencijai: pagrindiniai principai (1)

- Reikalavimai infrastruktūrai nustatomi kiekvienos VSS paslaugos teikimui, nurodant:
 - patalpas, reikalingas paslaugai suteikti (paskirtį, dydį ir pan.);
 - baldų ir ar/kitų priemonių sąrašą ir jų išdėstymą patalpoje;
 - pagalbines patalpas (higienos);
 - kompiuterinę ir/ar programinę įrangą;
 - transporto ir/ar kitas ryšio priemones

Reikalavimai VSS paslaugos teikimo infrastruktūrai ir žmogiškųjų išteklių kompetencijai: pagrindiniai principai (2)

- Reikalavimai žmogiškųjų išteklių kompetencijai:
 - Sveikatos apsaugos ministro 2007-11-15 įsakymo Nr. V-918 „Dėl savivaldybės visuomenės sveikatos biure privalomų pareigybių sąrašo ir joms keliamų kvalifikacinių reikalavimų patvirtinimo“ reikalavimai (Žin. 2007, Nr. 121-4983, nauja redakcija nuo 2018-05-01 (TAR, 2018-04614))
 - Gerosios visuomenės sveikatos praktikos vadove (Good Public Health Practice framework, 2016; SMPLC) nurodyti profesionalumo visuomenės sveikatos praktikoje reikalavimai

Teikimui į rinką rengiamai VSS paslaugai kokybės užtikrinimo algoritmai: pagrindiniai principai

- Kiekvienos VSS paslaugos aprašo sudėtinės dalys:

- Esant VSS paslaugos aprašui pagal šias sudėtines dalis, bus sudarytos sąlygos kokybės užtikrinimui
- Vertinimas:
 - vidinis - atitikimą vertina pats VSS paslaugos tiekėjas (tai pagrindas VSB kurti kokybės vadybos sistemą pagal ISO 9001:2015 standartą)
 - išorinis – atitikimą vertina SAM įgaliota institucija

Grįžtamasis ryšys tarp vykdomos veiklos kokybės ir visuomenės gaunamos naudos: pagrindiniai principai

- Nustatyta aiški tvarka, pagal kurią VSS paslaugų vertinimą atliekanti valstybės įgaliota institucija užtikrina informacijos apie atliktą vertinimą suteikimą:
 - Sveikatos apsaugos ministerijai
 - Savivaldybei, kurios gyventojams visuomenės sveikatos biuras suteikė (planuoja suteikti) VSS paslaugą
 - Savivaldybės visuomenės sveikatos biurui, suteikusiam (planuojančiam suteikti) VSS paslaugą

Ačiū už dėmesį